

Ded in vnuk.

Spisal Jožef Barbič.

Nikdar in nikjer ni bilo tako lepo kakor pri Makovih ob zimskih večerih. V sobi v kotu je stala velika zelena lončena peč, in iz nje se je širila po sobi tako dobrodejna toplota, kakor bi samo solnce upiralo vanjo tople svoje žarke. Jaz sem bil večkrat tam, jaz to dobro vem. Ej, jaz to dobro vem, zakaj tudi meni je nebrojnokrat velika, v kotu stoječa zelena lončena peč grela hrbet, ko sem sedel na leseni klopi ob nji in se pritiskal nanjo, češ: »Ti dobra moja pečica, kako si vendar prijazna in ljubezniva!« — Ali dolgo nisem mogel pritiskati hrbta k peči, zakaj kmalu je bila tako topla, tako vroča, da sem se moral odmakniti. Sicer bi me spekla. Pa bi mi morebiti še prežgala suknjo, in mama bi me kregali doma.

Pa sama peč še ni bila vzrok, da je bilo pri Makovih ob zimskih večerih tako lepo kakor nikdar in nikjer drugod. Makov stari oče, Makov ded je bil tisti, ki je delal zakurjeno sobo tako prijazno in vablivo.

Makov ded je bil star mož. Štel je že tako-le okolo sedemdeset dolgih let. Pa vam je že zlezel v dve gubi, in njegovi lasje so bili beli ko sneg. In po prijaznem licu mu je začrtal čas globoke gube, in malone vsi zobje so mu že izpadli. Pozimi pa ga je rado zeblo, zato se je vedno pritiskal k peči. Pritiskal se je k peči, jo objemal in gladil, pa šepetal je venomer tja vanjo: »E, te-te-te! To vam je dobrota taka-le zakurjena peč!«

In Makovega deda vnuk — sedemletni Janezek — ki je že začel guti hlačice po šolskih klopeh, je prisedal ob dolgih zimskih večerih k dedu tja k peči in brez prestanka je silil vanj: »Pa bi zopet kaj lepega povedali, dedek! Zunaj je mrzlo, in mlaka za našo hišo je že črez in črez pokrita z debelim ledom. Tu v sobi pa je toplo, in vaše pripovedke so tako lepe!«

Kadar je bil stari oče dobre volje, ga ni bilo treba dvakrat prositi. Komaj je izgovoril Janezek prošnjo, že je odprl njegov ded usta in začel pripovedovati. Ah, kaj je vse pripovedoval dobrovoljni ded! Lepe reči so bile to! Ali to je treba tudi povedati, da niso bile vse njegove pripovedke vedno in vedno nove. Dostikrat je ponovil to, kar je bil že prej kdaj povedal. To pa iz dveh vzrokov. Prvič je bi Makov ded že star mož, in stari ljudje radi pozabljajo. Kaj hočemo! Starost je starost, in človeku opeša duh in telo! Drugič pa se je bil dedek že izgovoril, da so mu pohajale nove pravljice, zato pa je ponavljal stare, pritaknil to in ono, predrugačil ono in to — pa je imela vsa stvar nekam novo lice — prav tako kakor suknja, ki jo krojač obrne.

Janezek je sedel poleg deda, ali pa je počenil na tla ter upiral v pripovedovalca radovedne oči. Uj, kako so se svetile Makovega Janezka ukaželjne oči! Kakor dve luči!

Jej, kako je bilo dobro dedu in Janezku! Dedu, ker je imel vernega poslušalca, a Janezku, ker je imel vernega pripovedovalca. In tako je bilo dobro in ugodno obema — dedu in Janezku, Janezku in dedu!

Ha, kako vam je znal pripovedovati Makov ded! Kot sama živa knjiga. O vojskah in junakih, o strahovih in čarovnicah, o pedenj-možeh in laket-bradah, o vsem mogočem in nemogočem . . . To vam je šlo tako naprej — vso zimo, vso ljubo zimo! Janezek se je čimbolj primikal k dedu-pripovedovalcu, mu silil na kolena in z rokami za vrat ter mu v zahvalo božal nagubano lice, pa mu šepetal ljubeče in vdano: »Ah, moj ljubi, ljubi dedek!«

In Makov dedek se je tedaj sklonil k svojemu vnuku, in stara, ovenela njegova roka mu je gladila kodrasto glavico, a ustnice so mu šepetale: »Ti, ti, ti, ti moj hinavček! Ti tepček! Ti nepridiprav! Ti moja nedolžnost! Ti moje zlato!« — In Janezek je bolj in bolj silil k dedovim ustnicam in je končno obvisel na njih v dolgem, vročem poljubu, dedek pa ga je trepljal po hrbtu in ramah, kličeč venomer: »Ti, ti, ti, ti! . . .« No, da! Rada sta se imela Makov dedek in njega vnuk Janezek!

Pa je bila zima huda, huda . . .

Ljudje so kar tekali po cesti, in sneg je škripal pod nogami. Pa jih tudi ni bilo mnogo na cesti. Samo kdor je moral venkaj, ta je ostavil zakurjeno sobo. Saj je bilo treba v prodajalnico po soli ali po moke, po to in po ono reč. Pozimi je treba tudi jesti. Zato so nekateri ljudje tekali po ulici, a pod nogami je škripal sneg: »Škrt, škrt, škrt . . .«

Janezkovi mamici je zmanjkalo soli. Hoteli so skuhati za večerjo žgancev in kislega zelja, pa jim je zmanjkalo soli. In žganci in kislo zelje niso dobri, če ni soli pri hiši. Zato pa je moral Janezek v prodajalnico, da prinese soli. Janezek se je odpravil na pot, saj si je mislil, kako dobri bodo žganci s kislim zeljem, lepo zabeljeni z mastnimi ocvirki. Ko pa je stopil Janezek ven na zasneženo cesto, ga je zazebló v nos in ušesa, da jo je v hitrem teku prasn timer proti prodajalnici. A pod njegovimi hitrimi petami se je čulo škripanje: »Škrt, škrt, škrt . . .«

Na poti v prodajalnico in iz prodajalnice pa je videl Janezek, kako so zmrzavale ob cesti in ob hišah uboge ptičice. Zasmilile so se mu sirotke, ki so vzdrgetavale po snegu, ščepirile rahlo perje in silile z glavicami med perutnice, da bi se kolikortoliko očuvale pred mrazom. Janezek ni utegnil, da bi se pomudil med njimi. Zeblo ga je, kakor bi ga kdo ščipal za nos in ušesa. Zato jo je brž odkuril domov k materi v kuhinjo, in uboge ptičice so se mu tako silno smilile!

Zvečer pa, ko so bili že pospravili žgance in kislo zelje, in se je dedek že spravil k peči na klop, je prisedel k njemu Janezek in mu začel pripovedovati: »Oh, dragi dedek, ko bi videli, kar sem videl jaz!«

»Pa kaj takega si videl?« ga vpraša dedek.

»Ko sem šel po soli,« odgovori Janezek, »sem videl, kako zmrzujejo po cesti in ob hišah uboge ptičice! Vse polno jih je bilo ob hišah in po cesti, in zeblo jih je. Oh, ko bi jih mogel vzeti k nam! Oh, ko bi jim mogel dati vsaj malo žgancev in kislega zelja!«

Ali dedek ni poslušal Janezka. Nekam se je bil potopil v misli. Pa ni trajalo dolgo, ko izpregovori: »Glej, Janezek! Pravzaprav smo mi prav grdi ljudje! Vsega imamo — hvala Bogu — zadosti, a na tiste, ki nimajo prav ničesar, ne mislimo.«

»Ali mislite sedaj-le na ptičice?« vpraša vnuk.

»Kajpak! Na ptičice mislim, na tiste ubožice, ki zmrzujejo in trpe la-koto po cesti in ob hišah,« odgovore ded.

»Jej,« se začudi Janezek, »vi pa tudi na vse mislite!«

»A jezi me, da sem začel šele nocoj misliti na ptičice,« tarna starec. »E, kako je to grda resnica: kadar ima človek sam zadosti, ni mu mar onega, ki se postil«

In po kratkem molku nadaljuje starec: »Ali jutri mora biti to precej drugače! Pod oknom bomo napravili deščico in nanjo natresli zrnja in krušnih drobtin, da bodo hodili k nam ptički, ubožni, zmrzli in lačni, na zajtrk, obed in večerjo! In navezali jim bomo na vrstico po kak razklan oreh in strok za poboljšek! In to mora biti precej jutri na vse zgodaj!«

»Zakaj pa ne že sedaj-le, ko imava čas?« vpraša Janezek.

In ded udari z roko ob koleno in vzklikne veselo: »Lej, saj res! Viš, pameten si, Janezek, lej, lepo je to od tebe! Pa bova napravila precej deščico in vse, kar je potrebal«

In zapela je žaga, in oglasilo se je kladivo, in prav kmalu so bili go-tovi deščica in dva podstavka, ki jo bosta držala pod oknom.

»Pribijeva pa deščico jutri, zakaj nocoj je že temno, in človek dlje seže nego vidi. Nocoj gremo spat. A jutri na vse zgodaj pripravimo in po-grnemo lačnim ptičicam mizico pod našim oknom!«

Janezek je komaj čakal jutra. Zbudil se je, ko se je začelo malo, prav malo svitati. Dvignil se je tja k dedovi postelji. In dedek je bil tudi že zbujen. »Dedek,« zakliče Janezek, »ali ne bi vstala, da pripraviva lačnim ptičicam zajtrk?«

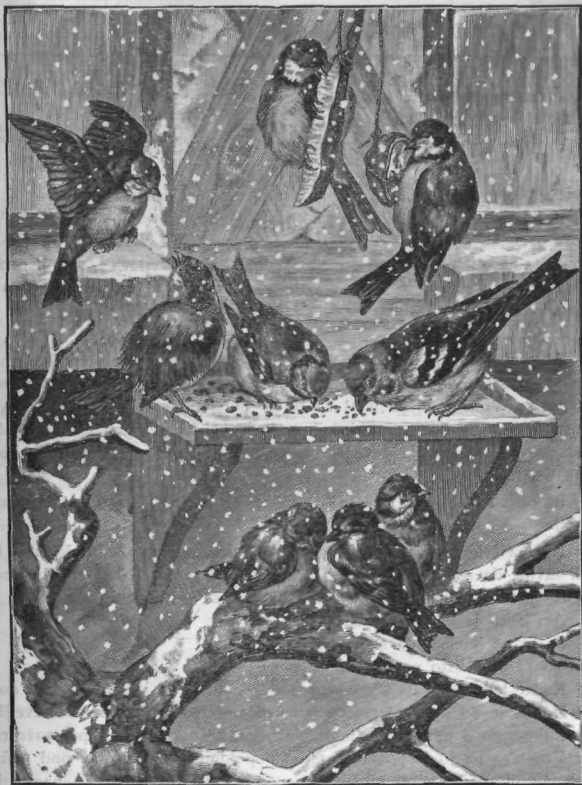
»Seveda,« odvrne dedek, »takoj morava vstati, zakaj ptičice so že lačne!«

In takoj sta vstala. Pa ni preteklo še dobre pol ure, in deščica je bila pritrjena pod oknom in posipana s krušnimi drobtinami in z zrnjem. Na vrstici pa sta visela polovica razklanega oreh in strok. Vse je bilo napravljeno, tako, kakor sta se zmenila prejšnjega večera ded in vnuk.

Odslej pa vam je bilo vse drugače pod Makovim oknom! Vedno je bilo tamkaj vse polno lačnih ptičic-siničic, ki so si hodile tolažit glad in se varovat pred mrzlim snegom. Ta je visela na orehu in klujuvala v sladko jadro, ona se je oprijela stroka, druge so zobale na deščici, a tiste, ki so se bile že nasitile, so se stiskale na veji pod deščico, da jim ni mogel sneg do ži-vega. Druge so pa zopet dohajale, da jih je bilo vedno mnogo pod Makovim oknom. Čimdalje več . . .

In lahko vam rečem, da nista bila dedek in vnuk še prav nikoli tako vesela in zadovoljna kakor odslej, ko sta videla, kako jako sta ustregla ubogim pernatim pevcem. Samo to je jezilo deda: »I, da se nisem prej spomnil teh lačnih kljunčkov!« — No, pa saj je bolje pozno kot nikoli!

Ali še nekaj je bilo dobrega pri vsem tem. Ko so videli ljudje, v so-
seščini, kako skrbita Makov dedek in Janežek za lačne sirotke, so tudi sami
začeli napravljati pod okni enake deščice ter jih posipavati s stvarmi, ki so za

prazne želodčke. In vkljub temu, da je bilo mnogo snega in preveč mraza,
se je godilo ptičicam pozimi dokaj dobro — no, če že ne dobro, pa vsaj
tako, da niso čutile večnega glada in hude, neusmiljene zime.

In to je tudi nekaj za uboge, lačne stvarce!

